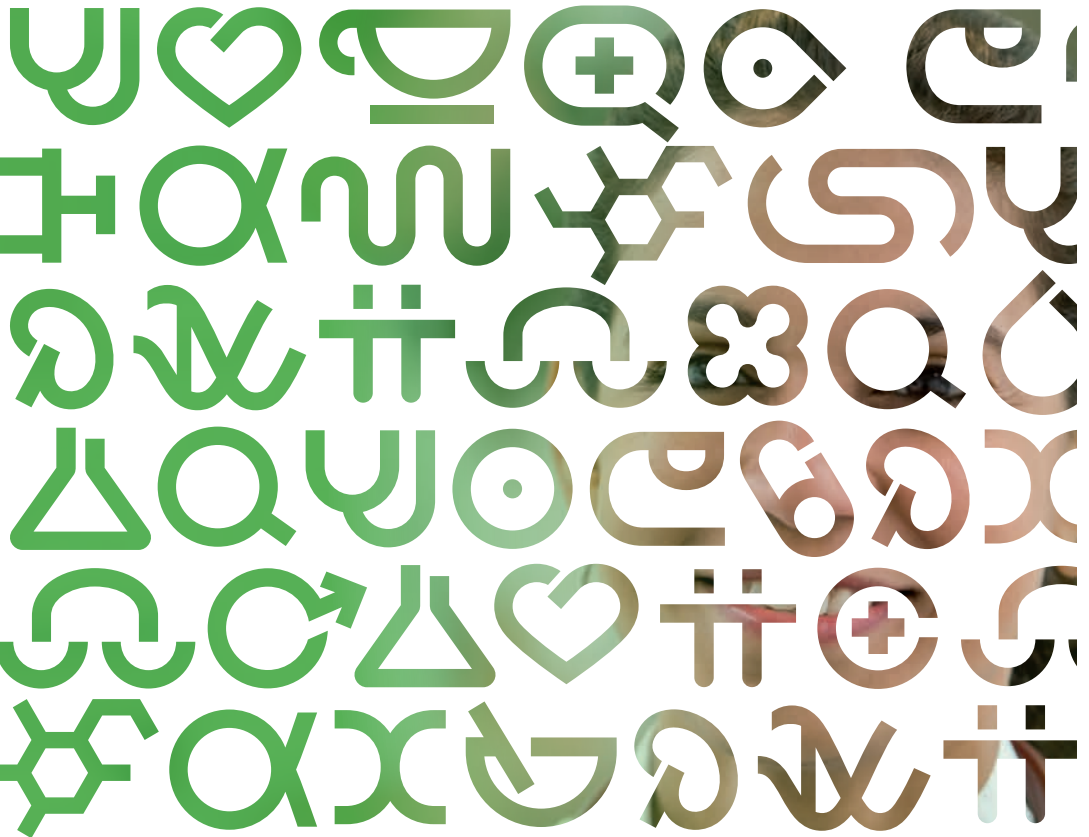

DIALYSE

Peritoneaaldialyse

Leven met CAPD en APD

BEHANDELING

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Wat is dialyse?	2
2. Wat is CAPD?	3
Het principe van CAPD	3
PD-team	3
Uitwisseling van vocht	4
Het inbrengen van de katheter	4
3. De voor- en nadelen van CAPD	5
4. Leven met CAPD	5
CAPD-instructieperiode	5
Eisen geschikte ruimte	5
De CAPD-wisseling	6
Hygiëne en infectie	6
Dieet en CAPD	6
Lichaamsbeweging	6
Vakantie	7
5. Wat is APD?	7
Tot slot	8

Peritoneaaldialyse

Deze brochure bevat informatie over peritoneaaldialyse (PD) in het St. Antonius Ziekenhuis. Patiënten, toekomstige patiënten, hun familieleden en andere belangstellenden kunnen hiermee een indruk krijgen van deze behandeling. In deze brochure kunt u lezen welke vormen van peritoneaaldialyse er zijn. De mogelijkheden en beperkingen van deze vorm van dialyseren komen aan bod, evenals de invloed van peritoneaaldialyse op het dagelijks leven.

1. Wat is dialyse?

Gezonde nieren zuiveren het bloed van afvalstoffen. Deze afvalstoffen verlaten vervolgens het lichaam met de urine.

Wanneer door welke oorzaak dan ook de nieren niet meer voldoende werken, wordt het bloed onvoldoende gezuiverd. Dan treedt er vergiftiging op, die op den duur levensbedreigend kan worden. In dat geval zijn er enkele medische mogelijkheden om de functie van de nier over te nemen.

Er bestaan momenteel drie vormen van nierfunctievervangende behandeling:

- peritoneaaldialyse (buikspoeling);
- hemodialyse (kunstnierbehandeling);
- niertransplantatie.

Met een niertransplantatie wordt de nierwerking het beste vervangen. Transplantatiemogelijkheden zijn echter per persoon verschillend en afhankelijk van het donoraanbod.

Bij dialyse wordt het bloed gezuiverd van afvalstoffen met behulp van een spoelvoelstof, dialysaat genoemd. Bij hemodialyse vindt deze spoeling plaats in een kunstnier, bij peritoneaaldialyse in de buikholte. Over deze laatste vorm van nierfunctievervangende behandeling gaat deze brochure. Er zijn twee vormen van peritoneaaldialyse, de CAPD en de APD.

2. Wat is CAPD?

Het principe van CAPD

De afkorting CAPD staat voor Continue Ambulante Peritoneaal-Dialyse:

- continu: namelijk 24 uur per dag;
- ambulante: 'wandelend', u wordt nauwelijks beperkt in uw bewegingsvrijheid;
- peritoneaaldialyse: buikvliesspoeling.

De buikholte en de organen in de buikholte zijn geheel bekleed met buikvlies. Dit buikvlies is zeer rijk aan bloedvaten en is half-doorlaatbaar. Het heeft namelijk de eigenschap de bloedcellen niet door te laten, maar wel de afvalstoffen en water.

Via een slangetje in de buikwand loopt de CAPD-vloeistof in de buikholte. Vervolgens verplaatsen de afvalstoffen zich vanuit het bloed naar de CAPD-vloeistof in de buikholte. Tijdens dit proces (genaamd diffusie en osmose) wordt ook het overtollig vocht onttrokken aan het lichaam.

Na ongeveer vier uur is de CAPD-vloeistof verzadigd. Deze verzadigde vloeistof wordt afgevoerd en de schone CAPD-vloeistof loopt weer in de buikholte.

In normale omstandigheden is het mogelijk om u met vier wisselingen per dag (twee liter vloeistof per keer) in een goede conditie te houden.

PD-team

U wordt bij de start en het verloop van de PD-behandeling bijgestaan door het PD-team. Dit team bestaat uit artsen, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers en een diëtist die gespecialiseerd zijn in de training, begeleiding en verzorging van patiënten die een PD-behandeling volgen.

Uitwisseling van vocht

Al het vocht dat u binnen krijgt, zowel uit dranken als uit voedsel, wordt via de maag en darmen opgenomen in de bloedbaan. Normaal gesproken wordt het teveel aan vocht door de nieren uitgescheiden. Wanneer dit door een nierziekte verstoord is, blijft er teveel vocht in het lichaam achter. De peritoneaaldialyse verwijdert dit teveel aan vocht uit het lichaam. Om dit te bereiken is er een suikeroplossing (glucose) aan de spoelvloeistof toegevoegd. Er bestaan verschillende soorten glucoseoplossingen in PD-vloeistofzakken. Hoe hoger het percentage glucose in de vloeistofzak, hoe meer vocht er onttrokken wordt. Ook zijn er niet-glucosehoudende vloeistoffen met specifieke eigenschappen. Uw arts of verpleegkundige kan u hier meer over vertellen.

Tijdens de PD-training leert u aan de hand van gewicht en bloeddruk te beslissen met welke glucose-oplossing u een wisseling uitvoert. Het is een kwestie van oefening.

Omdat de spoelvloeistof vocht aan uw lichaam onttrekt, zult u merken dat er bij een CAPD-wisseling meer vloeistof uitloopt dan er ingelopen was. Het gebruik van glucose in de spoelvloeistof is niet bezwaarlijk voor diabetespatiënten.

Het inbrengen van de katheter

Bij de CAPD-behandeling laat u vier maal daags spoelvloeistof in en uit de buikholte lopen. Het is daarom nodig een permanente toegang tot de buikholte te hebben. Daarom wordt bij aanvang van de behandeling eerst een slangetje (de katheter) ingebracht in de buikholte. Dit gebeurt op de operatiekamer, onder algehele narcose. Voor deze ingreep komt u een dag naar het ziekenhuis, naar de afdeling Dagopname.

De chirurg maakt met behulp van een kijkoperatie een kleine opening in de buikwand en schuift de katheter in de buikholte. De katheter wordt goed vastgezet. Het uiteinde ervan komt in het laagste gedeelte van de buikholte te liggen. De katheter is van soepel materiaal en groeit na verloop van tijd in de spierlaag vast. De operatie duurt ongeveer 40 minuten.

Na de operatie moet u vijf uur in bed blijven. De PD-verpleegkundige komt kort na de operatie op de Dagopname bij u langs; hij/zij verzorgt de katheter en maakt afspraken met u voor de komende tijd. De plaats waar de katheter naar buiten komt is de huidpoort. Om te zorgen dat de huidpoort goed geneest, mag u na de operatie drie tot zes weken niet douchen of zwemmen.

Aan het einde van de dag gaat u weer naar huis. Twee tot drie weken later start de trainingsperiode, waarover u in hoofdstuk 4 meer kunt lezen.

3. De voor- en nadelen van CAPD

De meeste dialysepatiënten kunnen voor CAPD in aanmerking komen. Wanneer de arts geen medische bezwaren ziet en u gemotiveerd bent voor deze behandeling is CAPD een mogelijkheid. Belangrijk is dat u in staat bent om (na een instructieperiode) de handelingen zelf uit te voeren en daarbij steriel kunt werken.

De voordelen van CAPD zijn:

- er is geen toegang tot de bloedbaan nodig;
- u bent niet afhankelijk van machines;
- het is een vorm van thuisbehandeling;
- in vergelijking met kunstnierbehandeling geeft CAPD constante bloedsuitslagen;
- in de meeste gevallen is weinig dieet-aanpassing nodig;
- CAPD wordt doorgaans goed verdragen;
- er is een korte trainingsperiode (ongeveer één week);
- CAPD is goed te combineren met werk of school.

Nadelen van CAPD zijn:

- de behandeling moet elke dag plaatsvinden (vier keer per dag)
- er is kans op stijging van het lichaamsgewicht, vanwege de suiker in de spoelvloeistof;
- er bestaat kans op buikvliesontsteking;
- u hebt blijvend een katheter in uw buik.

4. Leven met CAPD

Starten met CAPD vraagt enkele voorbereidingen. Om te beginnen bezoekt de PD-verpleegkundige van het St Antonius Ziekenhuis u thuis. Hij/zij kijkt of de ruimte waarin u de wisselingen gaat doen aan de eisen voldoet. De organisatie Dianet realiseert de eventueel benodigde aanpassingen. Het St. Antonius Ziekenhuis heeft met Dianet een samenwerkingsovereenkomst voor het logistieke deel (de middelen en producten die u nodig hebt, worden door Dianet verstrekt).

Aan welke eisen voldoet een geschikte ruimte?

- De ruimte is goed schoon te houden (met zeil of laagpolig tapijt);
- er is verwarming en elektriciteit aanwezig;
- er is stromend water in de buurt;
- er mogen geen huisdieren in- en uitlopen;
- er moet telefoon in huis aanwezig zijn.

CAPD-trainingsperiode

Bij de start van de CAPD-behandeling wordt u één dag in het ziekenhuis opgenomen voor het inbrengen van de katheter. Ongeveer twee weken daarna start de trainingsperiode; voor de training komt u in de meeste gevallen naar de poli.

De training is afgerond wanneer u de behandeling zelfstandig uit kunt voeren: u kunt zelfstandig wisselen, uw vochtbalans controleren, uw bloeddruk meten en u weet te handelen bij eventuele problemen. Vervolgens gaat u thuis beginnen met de CAPD-wisselingen. Dianet komt u alle benodigde spullen brengen, zoals een warmhoudtas, voorraadzakken, doppen, hand-alcohol, enzovoorts. Als u de eerste keer thuis gaat wisselen, is de PD-verpleegkundige van het St. Antonius Ziekenhuis aanwezig. Daarna komt u regelmatig op de poli voor controle.

De CAPD-wisseling

Een CAPD-wisseling houdt in: het laten uitlopen van de verzadigde spoelvloeistof (duur ongeveer 20 minuten) en het laten inlopen van nieuwe spoelvloeistof (duur ongeveer 10 minuten). Het is belangrijk om rust en tijd te nemen voor een wisseling. Het is immers een handeling die u zo'n vier maal per dag moet doen en die per keer ongeveer 30 à 40 minuten duurt.

De spoelvloeistof is een bacterievrije (steriele) oplossing. De zakken met vloeistof worden vooraf op lichaamstemperatuur gebracht in een speciale warmhoudtas. Tijdens het uit- en inlopen van de vloeistof kunt u diverse zittende activiteiten ondernemen. Na afloop van de wisseling sluit u de katheter af met een steriele dop. De katheter-met-dop draagt u buiten de wisselingen onder uw kleding.

U wordt bij de wisselingen begeleid door een PD-verpleegkundige, totdat u deze wisselingen zelfstandig kunt uitvoeren.

Dianet bezorgt eenmaal per vier weken de zakken spoelvloeistof bij u thuis. In principe wordt alles neergezet op de door u gewenste plek (bijvoorbeeld berging of wisselruimte).

Hygiëne en infectie

De CAPD-katheter is een kunstmatige verbinding met de buikholtte. Hierdoor bestaat er kans op infectie. Deze kan inwendig optreden, in de vorm van een buikvliesontsteking, maar ook uitwendig wanneer de zogenoemde huidpoort geïnfecteerd raakt. Door bij de vloeistofwisselingen steriel te werken kunt u het risico op een infectie zoveel mogelijk beperken. Toch blijkt dat vrijwel iedere PD-patiënt vroeg of laat wel een keer een buikvliesontsteking oploopt. Met gerichte antibiotica-therapie is deze echter goed te bestrijden.

Tijdens de training zal aan het 'steriel werken' voldoende aandacht besteed worden. Daarnaast krijgt u instructie hoe u moet handelen als zich een complicatie voordoet.

Dieet en CAPD

Bij de CAPD-behandeling is een gezonde voeding met voldoende eiwit van belang. Beperking van zout, kalium en vocht is meestal niet of nauwelijks nodig. Verdere aandachtspunten ten aanzien van de voeding zijn:

- De glucose in de spoelvloeistof wordt gedeeltelijk in het bloed opgenomen. Hierdoor bestaat de kans dat uw lichaamsgewicht toeneemt. Indien nodig kunt u overleggen met de diëtist of uw voeding aanpassing behoeft.

- Tijdens CAPD verliest u kleine hoeveelheden eiwitten en vitaminen. Ter aanvulling dient uw voeding daarom voldoende eiwitten en vitaminen te bevatten. De diëtist geeft u hierover advies.

Lichaamsbeweging

Lichaamsbeweging is goed, óók voor PD-patiënten. Er zijn praktisch geen problemen bij het actief beoefenen van een sport. Zwemmen is ook mogelijk. Wilt u meer informatie of twijfelt u ergens over? Neem dan contact op met de PD-verpleegkundige.

Vakantie

Het is zeker mogelijk om als PD-patiënt op vakantie te gaan in binnen- en buitenland. Wanneer u de vloeistof niet zelf mee kunt nemen, kan Dianet deze op uw vakantieadres (laten) bezorgen. Bij een vakantie in Nederland moet u deze service minimaal vier weken van tevoren bij Dianet aanvragen. Bij een vakantie in het buitenland moet u de aanvraag minimaal acht weken voor vertrek doen. Voor Spanje en Portugal geldt een aanvraagtermijn van drie tot vier maanden. Mochten er zich tijdens uw vakantie problemen voordoen, dan kunt u plaatselijk bij een arts of ziekenhuis terecht. Op de di-

alseafdeling in het St. Antonius Ziekenhuis is een folder met vakantiemogelijkheden van de Nierstichting aanwezig.

5. Wat is APD?

APD staat voor Automatische Peritoneaal-Dialyse. APD is een behandelingsvorm die lijkt op de CAPD. Het verschil is echter dat de wisselingen bij de APD 's nachts door een machine uitgevoerd worden. Terwijl u slaapt, vindt er een aantal wisselingen plaats (vandaar de benaming 'automatische'). Wanneer u voor deze vorm van buikspoeling in aanmerking komt, krijgt u hiervoor een training. Daarna zult u in staat zijn de dialyse in deze vorm thuis zelf uit te voeren.

Voorwaarde voor deze vorm van dialyse is dat u eerst een training voor CAPD gevolgd hebt. Daarbij moet u minimaal drie maanden ervaring hebben met CAPD, zodat u bij eventuele complicaties altijd kunt terugvalen op de CAPD-behandeling. Ook is dan duidelijk geworden hoe uw buikvlies reageert op peritoneaaldialyse.

De beslissing of u in aanmerking komt voor APD ligt uiteindelijk bij de arts. Uiteraard zal hij deze beslissing nemen in overleg met u.

Tot slot

Vragen?

Wij hopen dat u na het lezen van deze brochure een indruk hebt gekregen van peritoneaaldialyse. Zoals u hebt kunnen lezen, is het een behandeling die u thuis kunt uitvoeren en die daarbij van u een actieve rol vraagt. Hebt u hierover nog vragen, bel dan met de PD-verpleegkundige.

Bij problemen

Voor problemen die te maken hebben met uw PD-behandeling kunt u dag en nacht een arts of verpleegkundige bereiken. U vindt het telefoonnummer in het adreskader achterin deze folder.

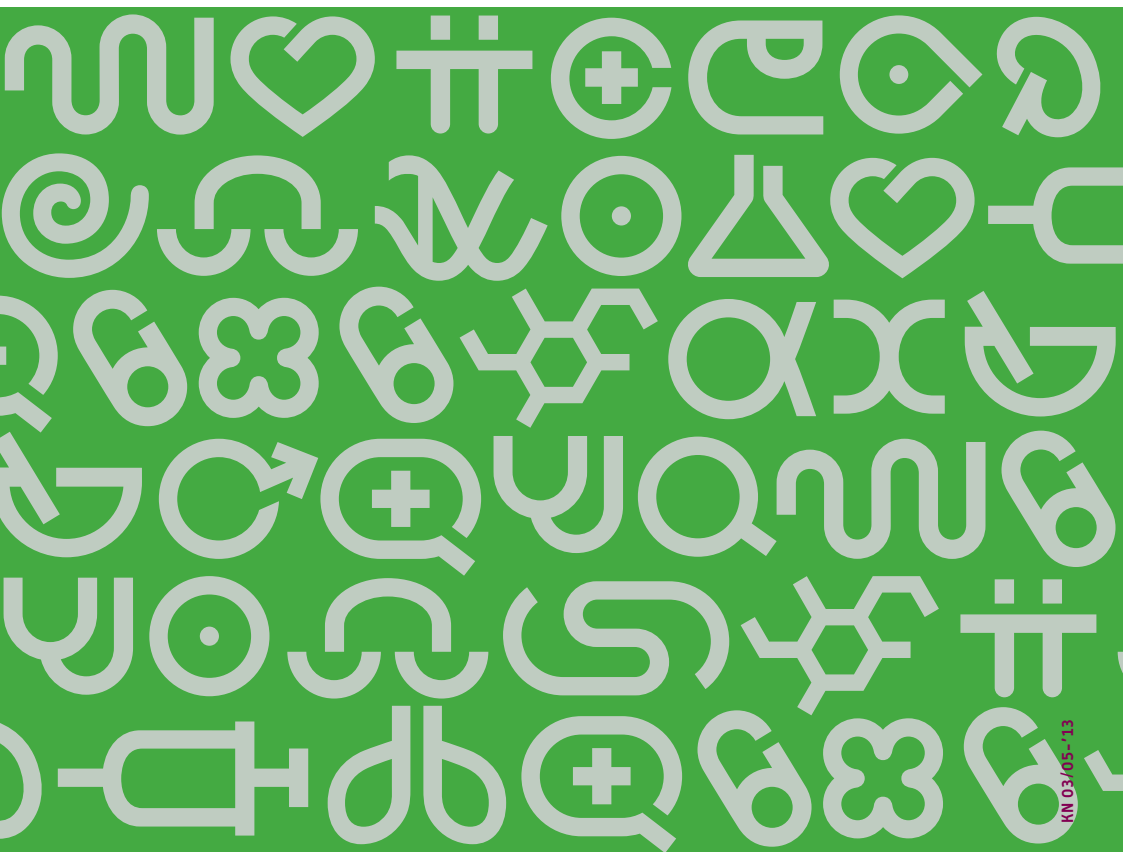
Wanneer u op deze nummers niemand kunt bereiken, kies dan het algemene nummer van het St. Antonius Ziekenhuis, de telefonist verbindt u dan door met de arts of de verpleegkundige. U vindt het algemene nummer in het adreskader achterin deze folder.

Meer weten?

Ga naar www.antoniusziekenhuis.nl

Dit is een uitgave
van St. Antonius Ziekenhuis

KN 03/05-'13

ZIEKENHUIS
RESEARCH & DEVELOPMENT
ACADEMIE

ST ANTONIUS

